

סדר השכמת הבוקר

מיד כשיתעורר משנתו יאמר מודה וכו' ויכול לאומרו אף לפני שנטל את ידיו.

**מוֹדָה אָנִי לְפָנֶיךָ מֶלֶךְ חַי וְקַיִם שֶׁהַחֲזוֹרָת בִּי
נִשְׁמָתִי בְּחִמְלָה. רַבָּה אֲמוּנָתְךָ :**

סדר ציצית

לאחר שיקום ממטתו יטול ידיו מן הכלי שלש פעמים לסירוגין בסדר הזה, שופך מים מן הכלי על יד ימין ואחר כך על יד שמאל, ועושה כן שלש פעמים. משגמר ליטול ידיו נוטל הטלית קטן ובוקר את חוטי הציצית, מצאן כשרות מברך :

**בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוָּנוּ עַל מִצְוֹת צִיצִית :**

ילבש הטלית קטן ויאמר מיד :

**יְהִי רְצוֹן מִלְּפָנֶיךָ יְהוָה אֱלֹהֵי וְאֱלֹהֵי אֲבוֹתַי שֶׁתְּהֵא חֲשׂוּבָה
מִצְוֹת צִיצִית לְפָנֶיךָ כְּאֵלוֹ קִיּוּמָתִיהָ בְּכָל פְּרָטֶיהָ וְדַקְדָּקֶיהָ וְכוּנוּתֶיהָ
וְתַרְגּוּמֵי מִצְוֹת הַתְּלוּיִם בָּהּ אֲמֵן סְלָה :**

ברוך אתה ה' וכו' אשר קדשנו. מה שאנו מברכין "ברוך אתה" בלשון נוכח ו"אשר קדשנו" וכו' בלשון נסתר, וכן בשאר ברכות, הוא כי כשאחד דופק על דלתי שר ושוע, בתחילה חושב כי ידבר עמו ולא יבוש מפניו, אבל כשרואהו ידבר עמו בבושת פנים, ואומר דבריו כמו לנסתר. ובספר חרדים (שער ראשון, פרק ו') כתב שאנו מזכירים בהן לשון נגלה משום התגלות ה' לבריותיו ולכן אומרים ברוך אתה בנוכח. אבל הוא כביכול, עצמו עמוק עמוק מי ימצאנו, ולכן אומרים אשר קדשנו בלשון נסתר. וז"ל שם: "והברכות שאנו מזכירים בהם נגלה ונסתר, כמו ברוך אתה ה' אשר קדשנו, ואין אנו אומרים אשר קדשנתנו, אנו מכוונים לדבר אל המאציל, אך מבארים אנו (שחי המלים האלו חסרות בד"ח) ענינינו בפירוש ברוך אתה שהוא נגלה ע"י ספירותיו, אבל מצדו (כלומר הוא עצמו) עמוק עמוק מי ימצאנו. ולכך נסיים אשר קדשנו, שלא לנוכח. ולמדו רז"ל זה מפסוק שאמר שלמה המלך ע"ה (שיר השירים א, ב') ישקני מגשיקות פיהו דהוי שלא לנוכח, ומסיים כי טובים דודיך לנוכח. ודוד אמר (תהלים ק"ד, א') ה' אלקי גדלת מאד, לנוכח, ומסיים עוטה אור כשלמה, שלא לנוכח. הכל כוונת אחת, אלא שפעם מקדים הגילוי ונרתע לאחוריו לומר שמצדו יתברך אינו נגלה אלא מאד געלם, ופעם מקדים ההעלם ואח"כ מזכיר הגילוי".

סדר ציצית

סדר עטיפת טלית גדול והנחת תפילין.

נוטל תיק הטלית והתפילין ומציא מתוכו הטלית ראשונה.

בורס חוטי הציצית שבטלית ובשעת הבדיקה יאמר :

בְּרַכֵּי נַפְשֵׁי אֶת יְהוָה יְהוָה אֱלֹהֵי גְדֻלַּת מְאֹד הוּד וְהִדְר לְבָשֶׁת:
עוֹטָה אֹר כְּשֶׁלְמָה נוֹטָה שְׁמַיִם כִּירִיעָה :

מצא את הטלית כשרה יאמר :

לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִימְתִּיה בְּדַחִילו וְרַחֲמֵינוּ לִיחַד שֵׁם ייִה
בוֹיָה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הַרִינִי מִתְעַטֵּף גּוֹפִי בְּצִיצֵת כֵּן מִתְעַטֵּף
נַשְׁמָתִי וְרַמְיָח אֲבְרֵי וְשִׁסְיָה גִידֵי בְּאוֹר הַצִּיצֵת הַעוֹלָה תְּרַנְיָג וְכַשֵּׁם שְׂאֲנִי
מִתְפַּטֵּה בְטִלִית בְּעוֹלָם הָיָה כֵּךְ אֲזַכֶּה לְחִלּוּקָא דְרַבְּנָן וְלְטִלִית נָאָה לְעוֹלָם תְּכָא
כְּגוֹן עָרוֹ. וְעַל יְדֵי מְצוֹת צִיצֵת תִּנְצַל נַפְשֵׁי וְרוּחֵי וְנַשְׁמָתִי וְתַפְלְתִי מִן הַחַיּוֹנוֹת
וְהַטְּלִית יִפְרוֹשׁ כְּנַפְיָו עֲלֵיהֶם וְיִצִּילֵם כְּנֹשֶׁר יַעִיר קָנוּ עַל גּוֹזְלָיו וְרַחֵף וְתַמְא
תְּשׁוּבָה מְצוֹת צִיצֵת לִפְנֵי הַקָּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא כְּאֵלוֹ קִימְתִּיה בְּכָל פְּרֻטְיָה וְדַקְדוּקָיָה
וְכַנּוּתִיָה וְתַרְנְיָג מְצוֹת הַתְּלוּיִים בְּהָ אָמֵן סְלָה.

ויברך קודם עטיפתו:

בְּרוּךְ אַתָּה יְהוָה אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם אֲשֶׁר
קִדְּשָׁנוּ בְּמִצְוֹתָיו וְצִוְּנוּ לְהַתְעַטֵּף בְּצִיצֵת :

ויכסה ראשו בטלית ויאמר:

מַה יִּקְרַח חֲסֵדְךָ אֱלֹהִים וּבְגֵי אָדָם בְּצַל כְּנַפְיָה יִתְסִיּוֹ : יְרוּנָן
מִדְּשָׁן בִּיתְךָ וּגְחַל עֲדֻנְיָה תִשְׁקֶם : כִּי עַמְּךָ מְקוֹר חַיִּים בְּאוֹרְךָ
נִרְאָה אֹר : מִשֶּׁךְ חֲסֵדְךָ לִידְעִיָה וְצַדִּיקְתְּךָ לִישְׂרֵי לֵב :

סדר תפילין

קודם הנחת תפילין יאמר זה:

לְשֵׁם יְחִוּד קוֹדֶשׁא בְּרִיךְ הוּא וְשִׁכְנִימְתִּיה בְּדַחִילו וְרַחֲמֵינוּ לִיחַד שֵׁם ייִה
בוֹיָה בְּיַחְוּדָא שְׁלִים בְּשֵׁם כָּל יִשְׂרָאֵל. הַנְּנִי מְכוּן בְּהַנְחַת תְּפִלִּין לְקַיִם מְצוֹת
בוֹרְאֵי שְׂצוּנוֹ לְהַנִּיחַ תְּפִלִּין. כְּכַתוּב בַּתּוֹרָה וְקִשְׁרָתָם לְאוֹת עַל יַדָּהּ וְקִי לְטַטְפַח
כִּין עֵינָיֶה וְהֵם אֲרַבַּע פְּרָשׂוֹת אֱלוֹ. שְׁמַע, וְהָיָה אִם שְׁמוֹעַ. קִדְשׁ, וְהָיָה כִּי יִבְיָאָה.
שְׂמֵי שְׁמַע וְחִדּוֹ וְאֲחִדּוֹתוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ בְּעוֹלָם וְשָׁנוּכּוֹר גַּסִּים וְנִפְלְאוֹת שְׁעִשָּׂה
עֲמֵנוּ בְּהוֹצִיאָנוּ מִמִּצְרַיִם. וְאֲשֶׁר לוֹ הַכַּח וְהַמְּשָׁלָה בְּעֵלְיוֹנִים וּבַתְּחִמּוֹנִים לַעֲשׂוֹת
בְּהֵם כְּרָצוֹנוֹ. וְצוּנוֹ לְהַנִּיחַ עַל הַיָּד לְזַכְרוֹן זְרוּעַ הַנְּטוּיָה וְשֶׁהִיא נֶגֶד הַלֵּב לְשַׁעֲבֵד
כְּהוֹ תְּאוֹת וּמִחְשָׁבוֹת לְבַנו לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ. וְעַל הָרֵאשׁ כְּנֶגֶד הַמִּזְחַם. שְׁהַנְּשַׁמָּה
שְׁבַמְחֵי עִם שְׂאָר חוּשֵׁי וְכַחוּמֵי כָּלֵם יְהִיוּ מְשַׁעֲבָדִים לְעַבּוֹדָתוֹ יִתְבַּרַךְ שְׁמוֹ.

ימשפע מצות תפילין יתמשף עלי להיות לי חיים ארוכים ושפע קדש ומחשבות
קדושות בלי תרהור חטא ועון פלל ושלל יפתנו ולא יתגרה בנו בצר הרע
ונגיחנו לעבוד את יי באשר עם לבבנו. ויהי רצון מלפניך יי אלהינו ואלהי
אבותינו שתתא תשובה מצות הנחת תפילין לפני הקדוש ברוך הוא פאלו קימתיק
בכל פרטיק ורקיוקיק ובנוטיק ותרג"ג מצות התלוים בה אמן סלה.

ויניח תפילה של יד, על יד השמאלית, על בשר הגבוה שבורועו, וקודם הקשירה יברך:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר
קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין.

ותיכף יכרוך שבע כריכות על הזרוע. ואח"כ יניח תפילה ש"ר, וקודם שמהדק יברך:

ברוך אתה יהוה אלהינו מלך העולם אשר
קדשנו במצותיו וצונו על מצות תפילין.

ותיכף יאמר

ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד:

ומהדק בראשו ואומר:

ומחכמתך אל עליון תאציל עלי. ומבינתך תביגני. ובחסדך
תגדיל עלי ובגבורתך תצמיח איבי וקמי ונשמך הטוב תריק על
שבעת קני המנורה. להשפיע טובך לקריותיך: פותח את ידך
ומשקיע לכל חי רצון:

אחר כך יכרוך שלש כריכות על האצבע האמצעית שבידו. כריכה ראשונה על הפרק הראשון
שבאצבע, כריכה שניה על הפרק השני וכריכה שלישית כופלה על הפרק הראשון. על כל
כריכה יאמר פסוק אחד של וארשתוך וכו', לפי הסדר.

וארשתיך לי לעולם: וארשתיך לי בצדק ובמשפט ובחסד
וברחמים: וארשתיך לי באמונה ויזעת את יהוה:

אשר קדשנו במצותיו וצונו להניח תפילין. "להניח" במקצת תחת ה"ה"א, כמו
להניח ברכה (יחזקאל מ"ד, ל'). כן איתא בב"י (טוא"ח סימן כ"ה) בשם האגור
(ועיין תשב"ץ סי' רע"א, ודברי חמודות להל' תפילין אות נ"ד).

לאחר הנחת תפילין יאמר :

וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר : קִדַּשׁ לִי כָל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל
רֶחֶם בְּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאֲדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא : וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל הָעָם
זְכוֹר אֵת הַיּוֹם הַזֶּה אֲשֶׁר יֵצְאתֶם מִמִּצְרַיִם מִבֵּית עַבְדִּים כִּי בְחִזְק
יָד הוֹצִיא יְהוָה אֶתְכֶם מִזֶּה וְלֹא יֵאָכֵל חֶמֶץ : הַיּוֹם אֲתֶם יֹצְאִים
בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב : וְהָיָה כִּי יִבְיָאֵךְ יְהוָה אֶל אֶרֶץ הַכְּנַעֲנִי וְהַחִתִּי
וְהָאֱמֹרִי וְהַחִוִּי וְהַיְבוֹסִי אֲשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְרָהָם לְחַת לְךָ אֶרֶץ זָבַת

וירבך ה' אל משה וכו', והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני וכו', והיה לאות
על ירכה ולטוטפות בין עיניך וכו'. לכאורה קשה, שהלא תפילין היא חובת הגוף
ונוהגת בכל מקום, כדאיתא בקידושין (ל"ו, ע"א), וא"כ למה כתבה התורה והיה
כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני? עוד קשה להבין מה שדרש רבי עקיבא (מנחות
ל"ד, ע"ב): "טט בכתפי שמים. פת באפריקי שמים" — ללמד שכוחבין ד'
פרשיות בתפילין. האם לא יכלה התורה לרמוז שיש לעשות ארבע פרשיות
בתפילין אלא רק ע"י לשון העמים שבכתפי ובאפריקי?

ונראה לבאר, כי צריכין להבין למה מכנה התורה את הארץ רק בשם ארץ
הכנעני (בראשית י"ז, ח' ועוד; שמות י"ג, י"א ועוד. וע"י מכילתא ריש פי"ח)?
שמכאן זה מצאו להם בני אפריקי חוואנה לערער על ישראל, בימי אלכסנדר
מוקדון, כדאיתא בחלק (סנהדרין צ"א, ע"א), שאמרו. בני אפריקי לאלכסנדר:
ארץ כנען שלנו היא דכתיב ארץ כנען לגבולותיה (במדבר ל"ד, ב') וכנען אבינו
הוא. וגם על מה שהשיב להם גביהא בן פסיסא כי כנען נתקלל להיות עבד עבדים
לאחיו ומה שקנה עבד קנה רבו, יש להקשות: הלא היו בני אפריקי יכולים
לערער כנגדו, מיעקב שקנה חלקת השדה מיד בני חמור במאה קשיטה (בראשית
ל"ג, י"ט), ואם כדבריק היה לו ליקח השדה בחזקה וכמו שאמר אברהם לבני חת,
גר ותושב אנכי עמכם (בראשית כ"ג, ד') — "אם תרצו הריגי גר, ואם לאו אהיה
חושב ואתלנה מן הדין" (רש"י שם בשם המדרש)? יש לומר, כי מחמת שהיה
יעקב אבינו איש חם לא רצה לבוא בקטטה על בני חת בשביל סכום קטן ועבד
איניש דובין דיניה (כדאיתא בב"ב ל', ע"א). אבל על זה יקשה ממה דאיתא
במדרש (בראשית, פ' ע"ט) שקשיטה היא נוטריקון: ק' קמיליא, ס' סלעים, ט'
טריון, י"ה חליות דייקניתא, וכתב המתנות כהונה (שם) שחליות ודייקניא הן
חתיכות זהב ואבנים טובות ומרגליות. הרי שלפי המדרש רבה בזבו ממון הרבה
בעד חלקת השדה. מוכרחין אנו אפוא לומר שלא כדעת המדרש רבה אלא כדאיתא
בראש השנה (כ"ו, ע"א) דבאפריקי היו קורין למעה קשיטה ונמצא שלא נתן

חלב ודבש ועבדתך את העבדה הזאת בחדש הזה: שבעת ימים
 תאכל מצת וביום השביעי חג ליהוה: מצות יאכל את שבעת
 הימים ולא יראה לך חמץ ולא יראה לך שאר בכל גבלך:
 והגדת לבנך ביום ההוא לאמר בעבור זה עשה יהוה לי בצאתי
 ממצרים: והיה לך לאות על ידך ולזכרון בין עיניך למען תהיה
 תורת יהוה בפיך כי ביד חזקה הוצאתך יהוה ממצרים: ואמרת
 את החקה הזאת למועדה מימים ימימה:

והיה כי יביאך יהוה אל ארץ הקנעני כאשר נשבע לך
 ולאבותיך ונתנה לך: והעברת כל פטר רחם ליהוה וכל פטר
 שגר בהמה אשר יהיה לך הזכרים ליהוה: וכל פטר חמר תפדה
 בשה ואם לא תפדה וערפתו וכל בכור אדם בבניך תפדה: והיה
 כי ישאלך בנך מחר לאמר מה זאת ואמרת אליו בחזק יד הוציאנו
 יהוה ממצרים מבית עבדים: ויהי כי תקשה פרעה לשלחנו
 ויחרג יהוה כל בכור בארץ מצרים מבכר אדם ועד בכור בהמה
 על כן אני זבח ליהוה כל פטר רחם הזכרים וכל בכור בני אפדה:
 והיה לאות על ידך ולטוטפת בין עיניך כי בחזק יד הוציאנו
 יהוה ממצרים:

להם אלא דבר מועט. על כך היו בני אפריקי יכולים להשיב: וכי היכן מצינו
 שדיברה התורה בלשון העמים ובלעז? על כן אמרה תורה ושמרת את החוקה
 הזאת מימים ימימה, שחאה חובת התפילין שמורה וחוקה על לבך, והיה לאות
 על ידכה ולטוטפות בין עיניך — טט בכתפי שתיים, פת באפריקי שתיים. הרי
 שהתורה רמזה ארבע פרשיות שבתפילין בלשון לעז. וגם כאן כתבה התורה
 קשיטה בלשון לעז, כדי להוכיח לבני אפריקי כי ארץ כנען שלנו היא בנחלה.
 וזה שקנה יעקב חלקת השדה היינו משום שנתן בה רק דבר מועט — מאה
 קשיטה — ומפני שלא רצה להתקוטט עמם. ולכן חפסה התורה דווקא לעז של
 בני אפריקי מכיון שעמים אחרים לא יערערו על הארץ רק בני הכנעני. ועל
 דרך זה יש לבאר המשך הפסוקים "והיה כי יביאך ה' אל ארץ הכנעני... והיה
 לאות על ידכה" — אם יבא הכנעני לערער על הארץ מכח ויקן יעקב את חלקת